

BUDAPEST
INSTITUTE

MIT TEHETNEK A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATOK AZ IDŐSEKÉRT?

**Szerzők: Molnár Tamás, Tóth Endre, Scharle Ágota, Váradi Balázs
Friedrich Ebert Stiftung Budapest 2019. szept. 03.**

Budapest Institute for Policy Analysis · bpinst.eu · Dohány utca 84. Budapest 1074, Hungary

BUDAPEST
INSTITUTE

SZABADKOZÁS

- Bár a BI széles körben foglalkozott társadalmpolitikai, szociálpolitikai, költségvetési-elosztási, egészséggazdaságtani, foglalkoztatáspolitikai kérdésekkel, az időspolitika nem a fő profilunk
- Az anyag egy rövidnek és közérthetőnek szánt kiadvány:
 - nincsenek benne új tudományos eredmények
 - nem lép fel a teljesség igényével
 - kifejezetten az önkormányzatok (limitált) közpolitikai mozgásterére koncentrálnak

BUDAPEST
INSTITUTE

MIRE VALÓ EZ A KÖNYVECSKE?

- A közelgő önkormányzati választás lehetőséget ad új közpolitikai vállalások, ígérek, programok megfogalmazására
- Az idősök (akiknek a választási részvételi hajlandósága Magyarországon, mint világszerte, viszonylag magas) a jelölteknek fontos célcsoportot képeznek
- De szakpolitikai tudás (és másolható példák) híján az idősügyben járatlan jelöltek könnyen diszfunkcionális vagy kevésbé hatékony ígérek mellett kötelezhetik el magukat. (9000 ft/ fő)...
- Ez a kiadvány azt célozza, hogy a jelöltek a valódi idősügyi kihívásokra kínálhassanak valódi válaszokat
- Igyekeztünk különböző méretű és anyagi helyzetű önkormányzatokra is gondolni

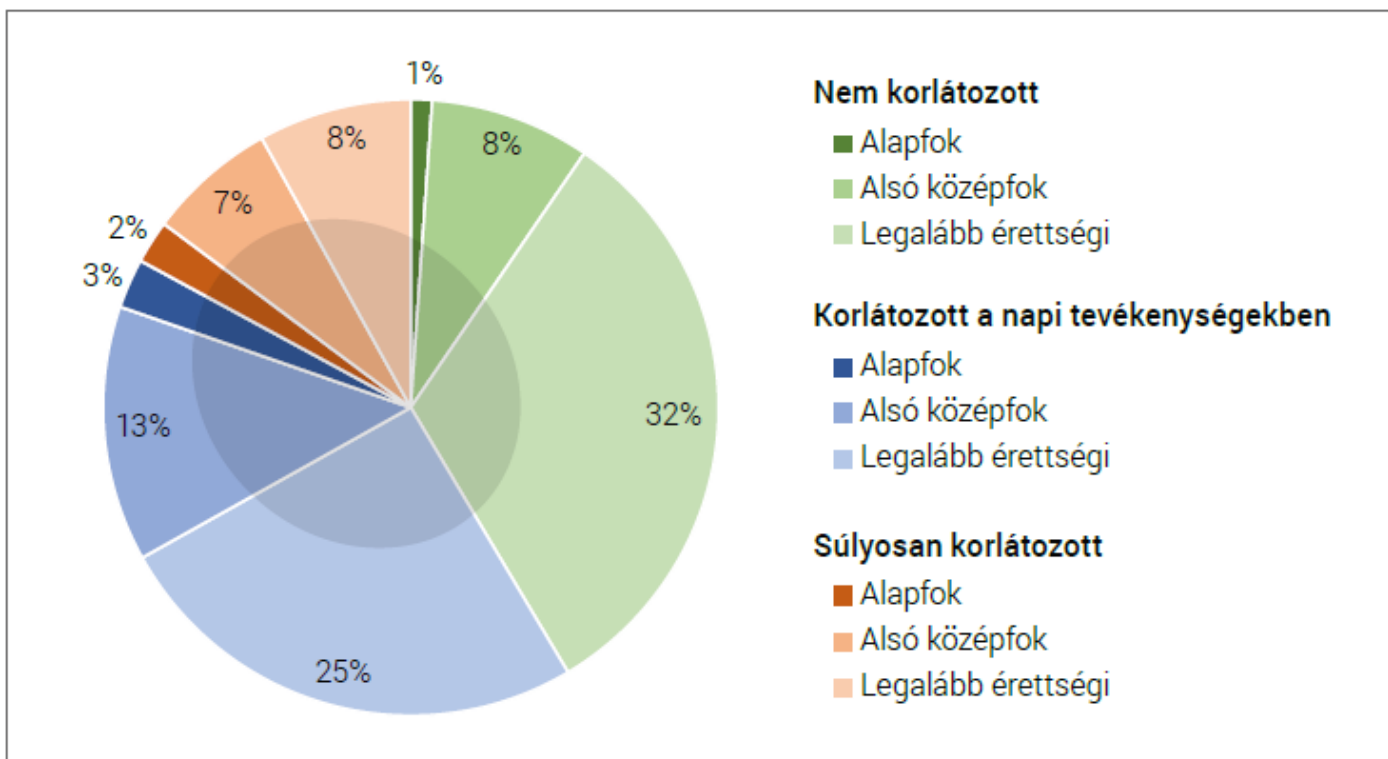

BUDAPEST
INSTITUTE

A LEGFONTOSABB KIHÍVÁSOK

- A mai 19%-ról 2030-ra 30%-ra fog nőni a 65 év feletti népesség aránya, nekik sajátos igényeik vannak, de erőforrást is jelenthetnek
- A 75 év felettek 25% és a 65-74 év közöttiek 12.5%-a magányos
- Gondozási válság áll fenn: a felnőtt népesség 26%-a (elsősorban nők) tölt min. heti 8 órát idős rokonai gondozásával, rosszul vagy nem megfizetve (Rubovszky 2017)
- Egyre nagyobb arányban élnek idős korúak is aktív társadalmi és szociális életet, változóban vannak a szükségleteik
- Mindez komoly felelősséggel jár az önkormányzatok számára is

AZ IDŐSEK VÁLTOZÓ SZÜKSÉGLETEI

Forrás: KSH SILC felmérés 2016. Szürkével jelezzük a szegények körülbelüli arányát a csoporton belül.

1. Az idős népesség megoszlása gondozási szükséglet, iskolázottság és anyagi helyzet szerint

AZ IDŐSEK VÁLTOZÓ SZÜKSÉGLETEI

	nincs részletes szabályozás / kötelezettség	szabályozás van, finanszírozás/ kötelezettség nincs	van szabályozás, részleges finanszírozás és kötelezettség is
relatíve keveseket érint de kritikus		lakhatás, rezsi	megélhetés
sokakat érint	biztonságérzet magány enyhítése közlekedés, ügyintézés egészségmegőrzés		orvoslás, ápolás önellátás

2. Az idősebb népesség szükségletei és az önkormányzatok feladatai

ÁPOLÁS, GONDOZÁS, AZ ÖNELLÁTÁS TÁMOGATÁSA

- 1 millió idős embernek van a napi tevékenységüket korlátozó tartós betegsége, körülbelül 10%-uk demens
- Fontos a szociális és egészségügyi szolgáltatások összehangolása, a lehetőleg otthon történő ápolás
- A finanszírozás különösen komoly kihívás az önkormányzatoknak
→ civilek, önkéntesek bevonása, térítési díjak emelése (rászorulóknak támogatására), szolgáltatások hatékony összehangolása

Önkéntesek bevonása a házi gondozásba

XII. Ker. (Hegyvidék)

- Alacsony költségigényű
- Mentorált és felkészített önkéntesek
- Önkéntes munka lehetősége időseknek is

Bentlakásos demens-ellátás

*Szamossályi, Mosonmagyaróvár,
XVII. Ker.*

- Rugalmas, mérethatékony, munkahely-teremtő
- Speciálisan felkészített dolgozókkal
- Otthoni ellátással integrált

GYÓGYÍTÁS, EGÉSZSÉGMEGŐRZÉS

- Különösen a sérülékenyebb idősök esetében fontos az önkormányzat szerepe
- Háziiorvosi helyek betöltésének támogatása
→ ösztöndíjak, felújítás, iparűzési adókedvezmény, szolgálati lakás, stb.
- Járóbeteg-szakellátás működtetése
- Akadálymentesítés

Biztonsági célú lakás-átalakítási támogatás idősöknek

*Máltai Szeretetszolgálat –
Idősbarát lakásprogram*

- Akadálymentesítés és biztonsági berendezések
- Térítési díj anyagi helyzet alapján
- Olcsó, egyszer megtervezett sablonmegoldások

Időskori szűrés megszervezése és támogatása

XIII. Ker.

- Finanszírozás saját forrásokból, donorok, pályázatok bevonásával

Pneumococcus baktérium elleni védőoltás költségének átvállalása

Szentes

- Rossz anyagi helyzetű, kockázati csoportba tartozó idősök számára

MAGÁNY ENYHÍTÉSE

- Infrastruktúra, programok önkormányzati szervezésben
- Szisztematikus közösségfejlesztésre van szükség ritkán megtartott események helyett
- Fontos az idősek bevonása a szélesebb közönségnek szóló programokba is
- Fontos az akadálymentesítés, az idősbarát kialakítás

Informatikaoktatás önkéntes diákok által *Veszprém*

- Iskolai vagy könyvtári infrastruktúra bevonásával alacsony költségű
- Kötelező közösségi szolgálat keretében is megvalósítható

Szenior Akadémia

Pécsi SzA, Debreceni SzA, ELTE, Milton Friedman Egyetem

- Megfizethető vagy ingyenes képzések időseknek
- Számukra releváns és hasznos témákban
- Társas kapcsolatokat is fejleszt
- Önkéntes (idős) oktatókkal és online tananyaggal alacsony költségű

KÖZLEKEDÉS, ÜGYINTÉZÉS

- A 65 év felettek 20%-ának nehézséget okoz az utazás
- Házhoz menő szolgáltatások, otthoni ügyintézés (telefonon, interneten) megoldás lehet
- Akadálymentesített járművek, kísérők biztosítása

Segítségnyújtás idősek klubjában

IX. Ker. (Ferencváros)

- Segítségnyújtás ügyintézésben és életvitelben
- Állami támogatás, saját forrás

Személyszállító és kísérő szolgálat

XII. Ker. (Hegyvidék)

- Kíséret és taxinál olcsóbb közlekedés
- Akadálymentesített mikrobusz, összehangolható járatok
- Állami és saját források, pályázatok
- Védelem az uzsorafuvartól

LAKHATÁS, REZSI

- Különösen a rezi-költségek jelentenek problémát
- Sérülékeny és alacsony jövedelmű idősök támogatása
- Lakhatás megőrzése (szociális bérlakások esetében is)
- Konstrukciók, amelyben az idősök lakásuk tulajdonjogáért cserébe kapnak életjáradékot, lakhatást segítő szolgáltatásokat vagy elhelyezést idősök otthonában

Időskorúak átmeneti gondozóháza

IX. ker. (Ferencváros)

- Szállás és ellátás a magukról ideiglenesen gondoskodni nem tudóknak
- Hazatérés megszervezésével egybekötött
- Max. 1 év
- Saját forrásból, önkéntesekkel

MEGÉLHETÉS, MUNKA

- 65 év felettiak 10%-a él szegénységben (KSH)
- Eseti vagy rendszeres pénzbeli segély lehetősége
- Természetbeni támogatás
 - kevésbé ajánlott, mert nem célzott igényeket elégít ki
 - elosztása olcsóbb karitatív szervezeteken keresztül
- Ajánlott az egyszerű támogatási rendszer (pl. zuglói minimumjövedelem) nagyon fontos a többcsatornás tájékoztatás
→ így elkerülhető a támogatás fel nem vétele („non take-up”)
- Segélyezés összekapcsolása a családsegítő szolgálattal

Tréning 50 év feletti álláskeresőknél

Újbudai Senior Programközpont

- Megváltozott munkapiacra történő felkészítés, állásinterjú-tréning
- Pályázatok, vállalati donorok (pl. HR szakemberek biztosítása céges társadalmi felelősségvállalás keretében)

BIZTONSÁGÉRZET

- 2018-ban a 65-74 évesek 23%- a, a 75 év felettek 31%-a nem érezte biztonságosnak, hogy valaki éjjel kimenjen az utcára (KSH)
- Idősekre specializálódott bűnözők
- Közvilágítás fejlesztése javítja a biztonságérzetet
- Fontos a tájékoztatás, az érintett szervezetek összekapcsolása

Tréningek és tapasztalatszerzés az áldozattá válás elkerüléséért *XVIII Ker. (Rózsa Nyugdíjas Klub)*

- Tréning biztonsági szakemberektől, partnerek (pl. rendőrség) bevonásával
- Nem igényel többletforrást
- Felkészülés, megelőzési technikák

Biztonsági tanácsadó idős polgároknak *Baden-Württemberg, Németország*

- Nyugdíjas rendőrök, idős önkéntesek bevonása a rendőrségi munkába
- Tanácsadás, kapcsolattartás idősekkel
- Nincs jelentős költsége

KOORDINÁCIÓ ÉS KÖZÖSSÉGI TERVEZÉS

- Szükségletek felmérése közösségi tervezéssel lehetséges
- Ajánlott a koordináció nem-állami és piaci szereplőkkel
- Szomszédos kistelepülési önkormányzatok társulása a hatékony fenntartásért (pl. Abasár)

	megváltoztatásához hiányzik a felismerés/ nyitottság	működtetéséhez hiányzik a forrás	elérése biztosított
elérhető, de nincs rá igény	– <i>kihasználtság felmérése</i> – <i>alternatív igények, prioritások felmérése</i>	– <i>szolgáltatás átalakítása/ beszüntetése</i>	– <i>szolgáltatás átalakítása/ beszüntetése</i> – <i>alternatív igények, prioritások felmérése</i>
nem elérhető, vagy nem megfizethető	– <i>potenciális ügyfelek igényeit felmérni</i> – <i>megkeresni az ügy potenciális támogatóit</i>	– <i>új forrásokat bevonni</i> – <i>térítési díjakat differenciálni</i>	– <i>javítani a hozzáférést: tájékoztatás javítása, térítési díjak differenciálása, hozzáférés akadályainak felmérése a potenciális használók körében</i>
elérhető, de nem elég jó minőségű	– <i>felmérni a jobb minőség költségeit és hozamait</i>	– <i>új forrásokat bevonni: partnerek, önkéntesek, donorok, térítési díjak</i>	– <i>javítani a minőséget: felhasználói vélemények és javaslatok összegyűjtése, források és szakemberek bevonása</i>
elérhető, jó minőségű		– <i>új forrásokat bevonni</i>	– <i>biztosítani a fenntartást</i>

3. Az önkormányzat első lépései a szolgáltatások fejlesztésében

PÉNZBELI ÉS MÁS FORRÁSOK

- Új fejlesztések (beruházások)
 - saját forrásokból
 - uniós pályázatokból
- Kisebb fejlesztések
 - helyi vállalkozások adományaiból (reklámlehetőség)
 - helyi származású tehetsős magánszemélyek adományaiból
- Magánberuházó piaci alapú bevonása
 - PPP-konstrukcióban
 - Akkor érdemes, ha a középosztály is használja a szolgáltatást (pl. idősothtonok) → differenciálhatóak a díjak
 - Az önkormányzatnak kell megőriznie a szegényebbek hozzáférését
- Központi állami normatív támogatás
 - Általában nem elegendő a magas minőséghez
 - Részfinanszírozás térítési díjakból (jövedelem alapján sávozható)
- Civilek, önkéntesek, közfoglalkoztatottak bevonása (ha a feladat nem igényel komolyabb szakértelmet)

HITELES ÉS KONZISZTENS ÍGÉRETEK

- Mérhető, konkrét célok megfogalmazása hitelesebb
- Érdeemes bevonni az érintetteket a célok meghatározásánál
- A tartós finanszírozás és a rendszeres igénybevétel, kihasználtság lehetőségét figyelembe kell venni
- Egymásra kell építeni a szolgáltatásokat
(pl. számítógéphasználat felkészítő tanfolyammal egybekötve)
- Költséghatékonyabb megoldások gyakran jobban javítják az idősök életminőségét, mint a természetbeni v. pénzjuttatások, köztéri felújítások

KÉRÉS A SZAKÉRTŐ KÖZÖNSÉGHEZ

- Ha lényegében egyetértenek az ajánlásokkal, akkor,
- akár saját hangsúlyaival, plusz ötleteikkel, további jó gyakorlatokkal (esetleg kritikáikkal) kiegészítve,
- Mihamarabb juttassák el őket a helyi politikában aktív, vagy magukat most ott aktivizáló ismerőseikhez!

A szerzőtársak (Scharle Ágota, Molnár Tamás, Tóth Endre) nevében is,

köszönöm a figyelmet!

Váradi Balázs

balazs.varadi@budapestinstitute.eu

www.bpinst.eu